

Over de taal van Slagharen

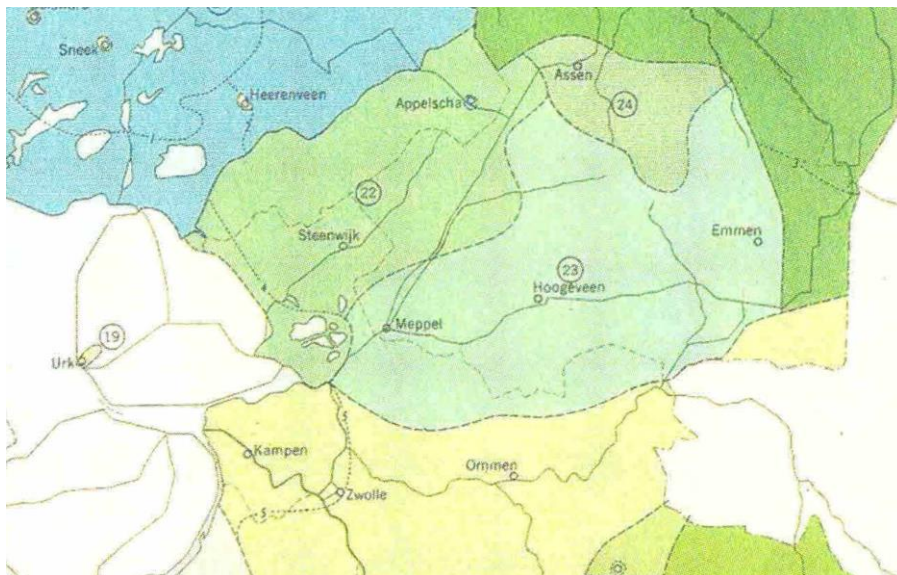
De taal van Slagharen: Zuiddrents

Hieronder is een klein gedeelte van de streektaalkaart te zien die Jo Daan in 1968 tekende voor de *Atlas van Nederland*. Het groene gebied met nr. 22 is het gebied waar Stellingwerfs gesproken wordt, in gebied 23 (ook groen) Zuiddrents.

Let wel: het Stellingwerfse gebied omvat niet alleen de Friese Stellingwerven maar loopt door in Noordwest-Overijssel tot aan het Meppelerdiep; het Zuiddrents is ook grensoverschrijdend: ook het Staphorsts hoort er bijvoorbeeld bij.

In het lichtgele gebied, waarin Kampen, Zwolle en Ommen als plaatsen worden genoemd, wordt een variant van het Nedersaksisch gesproken die Daan Gelders-Overijssels noemde, en waarvoor we in Overijssel meestal de term Sallands gebruiken.

Slagharen ligt net even ten noorden van de grens tussen het Sallandse en het Zuiddrentse gebied.

Wat houdt dat in, dat de taal van Slagharen Zuiddrents genoemd wordt?

Een van de kenmerken van het Zuiddrents is dat de verkleinwoorden gemaakt worden *zonder* klinkerwisseling. Dat was voor Jo Daan het criterium op grond waarvan zij de grens tussen het Sallands (Gelders-Overijssels) en het Zuiddrents heeft getrokken. Het Sallands van bijv. Ommen heeft dus verkleinwoorden *met* klinkerwisseling:

Sallands

hond – huntien

kop – köppien

zak – zäkkien

Zuiddrents

hond - hontien

kop - koppien

zak – zakkien

Nederlands

hond – hondje

kop – kopje

zak – zakje

In Slagharen zegt men: *hontie, koppie, zakkie*, met de uitgang op *-ie*: de slot-*n* is inmiddels verdwenen.

Enkele andere voorbeelden:

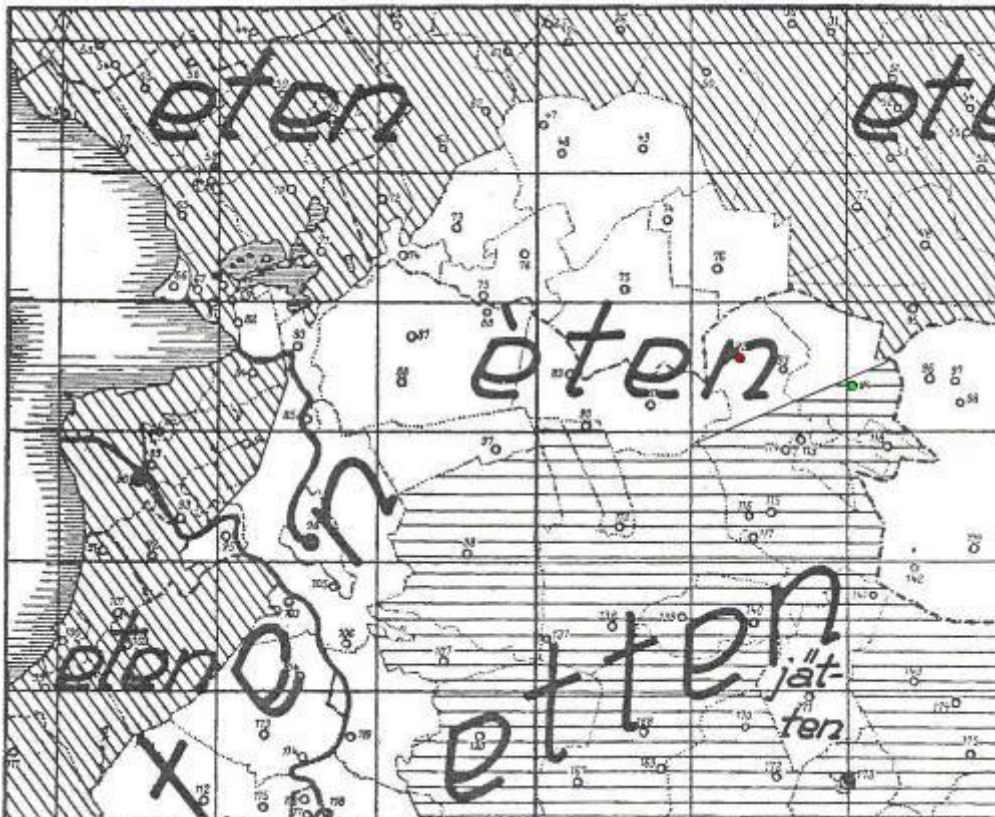
kelder -keldertie

boek - boekie

boerderi'je – boerderi'jgie

Nog een grens

In de buurt van Slagharen ligt nog een aansprekende grens, nl. de grens tussen het gebied waar niet *eten* maar *etten* gezegd wordt, en het *èten*-gebied. Op de kaart hieronder is de rode stip Slagharen, de groene stip Gramsbergen.

Gedeelte van de kaart van het woord "eten". Uit: Kloeke, G.G., 'De taal van Overijssel.' In: Engelen van der Veen, G.A.J. van, G.J. ter Kuile en R. Schuiling (red.), Overijssel. Deventer 1931, p. 833

De kaart hierboven is al heel oud. In Slagharen *èet* ze allang niet meer, maar *eet* ze tegenwoordig. In Gramsbergen *et* ze nog altijd! Gramsbergen sluit aan bij het zuidelijk Sallands-Twentse gebied waar veel meer korte klinkers worden gehoord dan in het westen en noorden van de provincie. Niet alleen in *etten*, maar ook bijv. in *kokken* 'koken', *venne* 'veen' etc.

In Slagharen zegt men *koken, veen*.

Uit de woordenschat van Slagharen

Wat denkt u dat de volgende woorden en zinnetjes betekenen:
(de oplossing vindt u aan het eind, na *Verder lezen/studeren*)

1. *Eerpels met tonnegiesvet.*
2. *De skuppe wordden ok wel zwietlepel enuumd.*
3. *Een goeie jachthond hef krabben op de neuze.*
4. *Gien iene had het zien gebeuren.*
5. *Aa-j 't heuj dreuge hadden, dan ko-j niet vut.*

Verder lezen/studeren

De woorden en zinnen die in dit stuk zijn genoemd, komen uit het cursusboek van de *Cursus Noordoost-Overijsselse Taal en cultuur*, die door de IJsselacademie in de gemeente Hardenberg werd georganiseerd in de jaren 2005 en 2006. De Slagharense teksten in het cursusboek werden geschreven door Rein Sanders en Jaap Huisman.

In de taal van Lutten, nabij Slagharen, schrijft Gerrit van Faassen, onder het pseudoniem Henduk van 't Westende. Hij publiceerde verschillende bundels: *Tiedverdrief* (z.j.), *Van 't ien op 't aander* (2005), *Keersies in de nacht* (2006), die werden uitgegeven door de Historische Vereniging Hardenberg en omgeving.

De taal van Lutten is een projekc dat de taal van Lutten en omstreken op de kaart wil zetten en vooral bedoeld is voor Luttenaren die hun taal in stand willen houden. Op de site <http://www.detaalvanlутten.nl> is ook de rubriek *Taalwiezer Lutters* opgenomen, met naam- en werkwoorden, uitspraak, eigenaardigheden in 't Lutten etc.

Oplossingen:

1. Aardappels met reuzel en varkensvet (zat in een houten tonnetje).
2. De schop werd ook wel "zweetlepel" genoemd.
3. Als je succes wilt hebben, moet je risico durven nemen.
4. Niemand had het zien gebeuren.
5. Als je het hooi droog had, kon je niet weg.